

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ*

Άννα Παναγιώτου Τριανταφυλλοπούλου

Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία

gppanay@ucy.ac.cy

SUMMARY

This short study is a description of Greek personal names in Cyprus during 1st millennium B.C. The analysis of their morphology and their semantics, aims at a contribution to history of the local dialect, social history, and the history of beliefs.

KEY WORDS: Greek personal names. Ancient Cypriot dialect.

0. Γενικά. Στην παρούσα μελέτη περιγράφεται η ελληνική ανθρωπωνυμία της Κύπρου κατά την Α΄ χιλιετία π.Χ., με στόχο την ανάλυση των χαρακτηριστικών της διαλεκτικής ανθρωπωνυμίας¹. Για λόγους συντομίας παρουσιάζονται μόνο οι κυριότερες κατηγορίες ανθρωπωνυμίων, σε επίπεδο μορφολογικό και σημασιολογικό.

Η ελληνική όπως και η φοινικική ανθρωπωνυμία αναπτύχθηκε σε συγκεκριμένο ιστορικό και θεσμικό πλαίσιο, τα επί μέρους βασίλεια, μέσα στα οποία η ανθρωπωνυμία κάθε φύλου, όπως και η γλώσσα γενικότερα, διατηρήθηκε εν πολλοίς χωρίς ώσμωση. Όταν οι ιστορικές συνθήκες και το πλαίσιο άλλαξαν, δηλαδή μετά την κατάλυση των βασιλείων στα τέλη του Δ΄ αι. π.Χ., η ανθρωπωνυμία της Κύπρου άλλαξε αισθητά σε όλες τις γλωσσικές κοινότητες².

Η έρευνα βασίστηκε στις ιστορικές πηγές κάθε είδους, κυρίως στα επιγραφικά κείμενα από την Κύπρο ή αναφερόμενα σε άτομα από τη νήσο καθώς και στις νομισματικές πηγές της περιόδου.

* Επιθυμώ να ευχαριστήσω και από τη θέση αυτήν τον συνάδελφο Ángel Martínez Fernández για την τιμητική πρόσκληση να συμμετάσχω στον συλλογικό αυτόν τόμο, *Studies on Greek Epigraphy*.

¹ Οι συνήθεις επιγραφικές συμβάσεις χρησιμοποιούνται για τις αποκαταστάσεις ή τη χρονολόγηση. Οι συντομογραφίες (αρσενικό) και (θηλυκό) χαρακτηρίζουν το γραμματικό γένος. Τόνοι και πνεύματα ετέθησαν συμβατικά. Οι ακόλουθες συντομογραφίες χρησιμοποιήθηκαν στη βιβλιογραφία:

Kouklia: MASSON, O.; MITFORD, T. B., *Les inscriptions syllabiques de Kouklia-Paphos*, Ausgrabungen in Alt-Paphos auf Cypern, 4, Konstanz 1986.

Rantidi: MITFORD, T. B.; MASSON, O., *The syllabic inscriptions of Rantidi-Paphos*, Ausgrabungen in Alt-Paphos auf Cypern, 2, Konstanz 1983.

² PANAYOTOU, A., «Languages and Scripts in Ancient Cyprus», CHRYSOSTOMIDES, J.; DENDRINOS, Ch. (edd.), «Sweet Land...»: *Lectures on the History and Culture of Cyprus*, Camberley 2006, 73.

1. *Η ελληνική ανθρωπωνυμία*. Ο πολιτισμός των ελληνοφώνων της Κύπρου είναι πολιτισμός γραφής, δηλαδή η γραφή γνώρισε μεγάλη διάδοση και άνθηση από την πρόιμη αρχαϊκή εποχή. Η κυπριακή με 1.200 και πλέον συλλαβικά διαλεκτικά κείμενα είναι από τις καλύτερα μαρτυρημένες διαλέκτους της αρχαίας ελληνικής, με χρονικό εύρος διαλεκτικών κειμένων πέρα της μισής χιλιετίας. Η ελληνική διαλεκτική ανθρωπωνυμία της Κύπρου παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία, κυρίως σε σύνθετα ονόματα. Εδώ παρατίθενται μόνο τα στατιστικώς συνηθέστερα μέχρι το τέλος του Δ' αι. π.Χ., τα οποία βεβαίως μερική μόνον εικόνα του πλούτου της κυπριακής ανθρωπωνυμίας δίδουν. Λόγω του μεγέθους του σώματος των ελληνικών διαλεκτικών επιγραφών της Κύπρου δόθηκε εδώ μόνο ένα παράδειγμα από κάθε όνομα. Στις περισσότερες περιπτώσεις υιοθετήθηκαν οι χρονολογήσεις του *LGPN I*.

1.1. Από *μορφολογικής απόψεως* τα ελληνικά ονόματα της εποχής διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: α) Στα σύνθετα ανθρωπωνύμια, τα οποία σε γενικές γραμμές εκφράζουν ευχή για τις αρετές ή μια προβολή των χαρακτηριστικών που θα ήθελε ο ονοματοθέτης να έχει το βρέφος στο μέλλον είτε εκφράζουν με μερική ή πλήρη ομωνυμία τη συγγένεια, τη γενεά. β) Στα συγκεκριμένα ανθρωπωνύμια, με υποκοριστική κατά το μάλλον ή ήττον χροιά, τα οποία προέρχονται από την προηγούμενη κατηγορία· και τα συντετμημένα ανθρωπωνύμια είναι δυνατόν να εκφράζουν δια της χρήσεως ορισμένων επιθημάτων τη συγγένεια με τις προηγούμενες γενεές. γ) Στα ονόματα τα οποία είναι παράγωγα ζωνυμίων, φυτωνυμίων, ή εθνωνυμίων, ή δηλώνουν χαρακτηριστικά του προσώπου, του σώματος ή ακόμη και του χαρακτήρα του φέροντος (πραγματικά ή προβαλλόμενα στο μέλλον ως ευχές και προσδοκίες). Η κυπριακή ονοματολογία, όπως είναι αυτονόητο, διαθέτει ονόματα και από τις τρεις κατηγορίες από τα παλαιότερα κείμενα· θα παρουσιάσουμε εδώ τις δύο πρώτες ως πιο χαρακτηριστικές, καθώς η τρίτη είναι σε όλον το ελληνόφωνο χώρο η ίδια, π.χ. εθωνύμια ως κύρια ονόματα τύπου Ἀρκάς³, Κιλικᾶς⁴ που απαντούν στην Κύπρο, όπως παντού.

1.2. Από *σημασιολογικής απόψεως* τα σύνθετα ανθρωπωνύμια ομαδοποιούνται στις εξής συνηθέστερες κατηγορίες:

1.2.1. *Δηλωτικά κοινωνικών αρετών, κοινωνικών χαρακτηριστικών και καταξίωσης εντός της κοινωνίας*. Τα περισσότερα ονόματα από αυτά είναι, βεβαίως, πανελλήνια και εκφράζουν το περιβάλλον, πολιτισμικό και ιδεολογικό, των κοινωνικών κατηγοριών του πληθυσμού της Κύπρου που μνημονεύονται στις επιγραφές ή στις ιστορικές πηγές. Το γεγονός ότι τα ονόματα προέρχονται από όλα τα κοινωνικά στρώματα είναι

³ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 3.

⁴ Βλ. μεταξύ άλλων *ICS* αρ. 336, 443, 251, 304, 87, 136, 210, 103.

ιδιαιτέρως σημαντικό, και δεν πρέπει να παραγνωρίζεται: στη διεθνή βιβλιογραφία συχνά απαντούν εκφράσεις όπου εκφράζεται σαφώς ή υπονοείται *εξελληνισμός* της Κύπρου από τον Δ' αι. π.Χ. και εξής, παραγνωρίζοντας εντελώς τα γλωσσικά στοιχεία κάθε τύπου της αρχαϊκής και της κλασικής εποχής και μάλιστα προερχόμενα από όλες τις κατηγορίες πληθυσμού. Ο κατάλογος ανθρωπωνυμίων που ακολουθεί απαρτίζεται από ονόματα όχι μόνον βασιλέων, ευγενών ή ατόμων με οικονομική επιφάνεια, αλλά και ατόμων τα οποία διέθεταν περιορισμένους πόρους, αν κρίνουμε από στοιχεία που συνάγονται εμμέσως.

- *Ἀνδρ(ο) -/-ανδρος* ή *-άνωρ*: Πράξανδρος α.⁵, Στασάνωρ α.⁶, Ἐτέφανδρος α.⁷.
- *Ἀριστο-*: Ἀριστόδαμος α.⁸, Ἀριστόφαντος α.⁹, Ἀριστοκύπρα θ.¹⁰.
- *Κλε(φ)-* ή *Κλη/- κλέ(φ)ης*: Κλητάγορος¹¹, Νικοκλέφης α.¹², Δαμοκλέφης α.¹³.
- *Σύνθετα με πρώτο συνθετικό Πασ(ι)-*: Πασίτιμος α.¹⁴, Πασικράτης α.¹⁵. Ορισμένα, όπως Πασίφιλος α.¹⁶, ανήκουν στην κατηγορία των αντικειμενικών συνθέτων. Στο Πασίκυπρος α., όνομα του τελευταίου βασιλέως της Ταμασσού¹⁷, υπάρχουν, ενδεχομένως, πολιτικές συνδηλώσεις.
- *Τιμο-/τιμος*: Ἀρχιτίμα θ.¹⁸, Ποτιτίμα θ.¹⁹, Φυλότιμος α.²⁰.

⁵ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 30.

⁶ Μάριον, επιτύμβιο των μέσων του Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 154b.

⁷ Κούριον, χρυσά ενεπίγραφα περιβραχιόνια του βασιλέως της Πάφου Ετεάνδρου, ο οποίος ταυτίζεται είτε με γνωστό από πηγές βασιλέα της Πάφου του Ζ' αι. π.Χ., είτε πρόκειται για νεότερο ομώνυμό του, του Στ'/Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 176.

⁸ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 14a.

⁹ Δρίμου, αναθηματική επιγραφή του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 86.

¹⁰ Μάριον, επιτύμβιο του Στ' - Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 118.

¹¹ Ἀβυδος, χαράγματα στον ναό του Seti Α', πιθανώς του πρώτου τετάρτου του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 374.

¹² Πάφος-Κούκλια, τελευταίο τέταρτο του Δ' αι. π.Χ. (βασιλεία Νικοκλέους περίπου 325-309 π.Χ.), αναθηματική, *Kouklia* αρ. 237.

¹³ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 16.

¹⁴ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 12.

¹⁵ Αναφέρεται από τις πηγές ως βασιλεύς του Κουρίου τον Δ' αι. π.Χ., βλ. *ICS*, σελ. 189, σημ. 3, *LGN I*, λ. Πασικράτης (3).

¹⁶ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 11.

¹⁷ Η Ταμασσός πωλήθηκε από τον τελευταίο βασιλέα της Πασίκυπρου, «ὅτι ἄσωτος ἦν», στον Πυμάτωνα/Πνυγαλίωνα, βασιλέα του Κιτίου για 50 τάλαντα, περί τα μέσα του Δ' αι. π.Χ., βλ. *I.Kition*, 8-9, 19 και 83-84 αρ. 74 με τις ιστορικές μαρτυρίες.

¹⁸ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 10.

¹⁹ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 56.

²⁰ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 2.

— Φιλο-/φιλος: Φιλαγόρας α.²¹, Φιλεκλέφης α.²², Φιλόφεργος α.²³.

— Νίκ-/ή Νικο-/νικος: Νικαγόρας α.²⁴, Νικόδαμος α.²⁵, Νικοκρατίς θ.²⁶.

— Τα ονόματα με πρώτο συνθετικό το επίθετο *έσθλος* παρουσιάζονται στην Κύπρο με τη μορφή *Έσλο-* (με απλοποίηση, δηλαδή, του συμφωνικού συμπλέγματος, γνωστή και από αλλού²⁷) ή *Έλλο-* (με οπισθοχωρητική αφομοίωση): Έσλαγόρας α.²⁸, Έσλόφαντος α.²⁹, Έλλόφοικος α.³⁰.

— Τα συνθέστατα στην Κύπρο σύνθετα με *α΄* ή *β΄* συνθετικό *Θεμιστ-* (από τις πλάγιες πτώσεις) */-θεμις* «έθος», «νόμος», στον πληθυντικό «κρίσεις», «δικαιώματα» αλλά και «χρησμοί» δεν είναι κατά τη γνώμη μου θεοφόρα, δεν συνδέονται δηλαδή με την ομώνυμη θεότητα, αλλά με τον κοινωνικό ή τον δημόσιο βίο: Θεμιστώναξ α.³¹, Θεμιστοκύπρα θ.³², Έσλόθεμις³³.

— Τα σύνθετα από το επίθετο *πινυτός* «σώφρων» είναι πολύ διαδεδομένα επίσης: Πινυτάγορος α.³⁴, Πινυτότιμος α.³⁵, Πινυτόδαμος α.³⁶.

— Μακράν το συνθέστερο ως *α΄* συνθετικό στην κυπριακή ανθρωπωνυμία είναι το *Ώνασ(ί)-* (σπανίως *Ώνα-*). Παράγεται από το επίθετο *ὄναιος*³⁷ «χρήσιμος, ωφέλιμος», πρβλ. *ὄνασις* «χρησιμότης»: μια άλλη σημασία, «πλεονέκτημα, κέρδος», αναπτύχθηκε επίσης, πρβλ. *ἐπίθ. ὀνήσιμος* «πλεονεκτικός, χρήσιμος»³⁸. Τα σύνθετα με πρώτο συνθετικό τον τύπο *ὄνασι-*, όπως τα σύνθετα τύπου *τερψίμβροτος*, δηλώνουν κανονικά τη μεταφορά

²¹ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 47.

²² Πάφος-Ραντίδι, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 10.

²³ Πάφος-Ραντίδι, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 36.

²⁴ Μάριον, επιτύμβιο, ενδεχομένως του Ε΄ αι. π.Χ., *ICS* αρ. 165a.

²⁵ Νομίσματα του βασιλέως της Σαλαμίνος Νικοδάμου, χρονολογούμενα ενδεχομένως μετά το 479 π.Χ., *ICS* αρ. 323.

²⁶ Μάριον, επιτύμβιο, *ICS* αρ. 123.

²⁷ Στον Πίνδαρο, Σαπφώ, Αλκαίο και από την αρκαδική διάλεκτο, βλ. *DELG* λ. *έσθλος*.

²⁸ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 20.

²⁹ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 21.

³⁰ Κούριον, Δ΄ αι. π.Χ., δίγραφο (αλφαβητική και συλλαβική) αναθηματική επιγραφή, *ICS* αρ. 182.

³¹ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 5.

³² Μάριον, Ε΄/Δ΄ αι. π.Χ., επιτύμβιο, *ICS* αρ. 125.

³³ Πάφος-Ραντίδι, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 18.

³⁴ Άβυδος, χάραγμα Σαλαμίνιου σε άγαλμα του πρώτου τετάρτου του Δ΄ αι. π.Χ., *ICS* αρ. 403.

³⁵ Άβυδος, χάραγμα Σαλαμίνιου σε άγαλμα του πρώτου τετάρτου του Δ΄ αι. π.Χ., *ICS* αρ. 403.

³⁶ Επιτύμβιο Μαριέως στην Αθήνα, Δ΄ αι. π.Χ., OSBORNE, M. J.-BYRNE, S. G., *The Foreign Residents of Athens. An Annex to the Lexicon of Greek Personal Names: Attica*, Studia Hellenistica 33, Leuven 1996, αρ. 3526 με τις προηγούμενες αναφορές.

³⁷ Από το οποίο επίσης παράγονται κατά τη διαλεκτική περίοδο απλά ονόματα, όπως *Ώναϊος*.

³⁸ *DELG* λ. *ὀνίνημι*.

της ενεργείας από το α' στο β' συνθετικό: Ὀνασίκυπρος α.³⁹, Ὀνασίδαμος α.⁴⁰, και προφανώς δηλώνουν την «ωφέλεια» που προκύπτει για το δεύτερο συνθετικό. Άλλα σύνθετα όμως, όπως Ὀνασιφάντας α.⁴¹, Ὀνασίχαρις α.⁴², Ὀνασίθεμις α.⁴³ ενδεχομένως έχουν την αντίθετη κατεύθυνση. Σύνθετα όπως Ὀνασικράτης α.⁴⁴, ίσως έχουν σχέση με τη σημασία «κέρδος». Τα σύνθετα τύπου Ὀνασι- ήσαν τόσο διαδεδομένα σε όλον τον ελληνόφωνο χώρο, που απετέλεσαν τη βάση για όλους τους συντετμημένους τύπους αλλά και για άλλα παράγωγα (πρβλ. κατωτ. § 1.3.1⁴⁵).

— -κρέτης ως δεύτερο συνθετικό (και σπανίως -κράτης σε επιγραφές)⁴⁶ < κρατέω, με την έννοια της υπερισχύσεως δια της φυσικής δυνάμεως, που οδηγεί στη νίκη, στην εξουσία⁴⁷: Τιμυκρέτης α.⁴⁸, Φιλοκρέτης α.⁴⁹, Ὀνασικράτη α.⁵⁰.

— Ονόματα με πρώτο συνθετικό το επίρρημα εὖ: Εὐκλέτης α.⁵¹, Εὐλαφος α.⁵², Εὐάγορος α.⁵³, Εὐέλθων α.⁵⁴.

³⁹ Γυαλιά (επίσημος τύπος Γυαλιά) επαρχίας Πάφου, επιτύμβιο του Στ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 175.

⁴⁰ Μάριον, επιτύμβιο του Ε' πιθανώς αι. π.Χ. ή παλαιότερο, *ICS* αρ. 97.

⁴¹ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 30.

⁴² Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 2.

⁴³ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 27.

⁴⁴ Κρίτου Τέρρα της επαρχίας Πάφου, επιτύμβιο, ίσως του Ε' αι. π.Χ. ή παλαιότερο, *ICS* αρ. 246.

⁴⁵ Πρβλ. τα σύνθετα τύπου Δαμασι- που επίσης απετέλεσαν τη βάση για συντετμημένα ονόματα και περαιτέρω παράγωγα: βλ. LOCKER E., «Die Bildung der griechischen Kurz- und Kosenamen», *Glotta* 22, 1934, 86.

⁴⁶ Για τα ονόματα αυτά βλ. MORPURGO DAVIES, A., «Greek Personal Names and Linguistic Continuity», HORNBLOWER, S.; MATTHEWS, E. (εκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence, Proceedings of the British Academy* 104, Oxford 2000, 32-34. Οι τύποι σε -κρέτης θεωρούνται κατ' εξοχήν αιολικοί και αρκαδοκυπριακοί (π.χ. *DELG* λ. κράτος) όμως σύνθετα ή συντετμημένα ονόματα σε -κράτης εμφανίζονται στην Κύπρο σποραδικά τουλάχιστον από τον Ε' αι. π.Χ.

⁴⁷ *DELG* λ. κράτος.

⁴⁸ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 40.

⁴⁹ Μάριον, επιτύμβιο του Στ' /Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 119.

⁵⁰ Κρίτου Τέρρα της επαρχίας Πάφου, επιτύμβιο, ίσως του Ε' αι. π.Χ. ή παλαιότερο, *ICS* αρ. 246.

⁵¹ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 21.

⁵² Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 22.

⁵³ Νομίσματα του βασιλέως της Σαλαμίνας Ευαγόρου Α' (411-374), *ICS* αρ. 325. Στα νομίσματα (επομένως στις τοπικές πηγές) το όνομα απαντά ως Εὐάγορος, στις ιστορικές πηγές (συνήθως αττικές) ως Εὐαγόρας.

⁵⁴ Νομίσματα του βασιλέως της Σαλαμίνας Ευέλθοντος, 560-525 π.Χ.(;), *ICS* αρ. 319.

— Τα σύνθετα με το *Στασι(ι)-* (<στάσις δηλώνουν, στα σύνθετα αυτού του τύπου, τη «σταθερότητα», την «ορθοφροσύνη» μάλλον⁵⁵): Στασιτίμα θ.⁵⁶, Στασίφοικος α.⁵⁷, Στασίδαμος α.⁵⁸, Στασίκυπρος α.⁵⁹.

— Τα σύνθετα ονόματα εις *ΦαF-* και *Φαν/-φαος* < *φαFε- φάFος* (πρβλ. *φαF-*, φαῦσις «λάμψη») έχουν, βεβαίως, σχέση κυριολεκτικώς με το φυσικό περιβάλλον της Κύπρου, αλλά ανέπτυξαν ενωρίς μεταφορική σημασία, «αυτός που λάμπει» (*DELG* λ. *φάε*, *φάος*, *φῶς*): Φαύδαμος α.⁶⁰, Φαυκλέφης α.⁶¹, Ζωόφαος α.⁶² που έχουν σχέση με το «φως» και όχι το ρήμα «παύω», όπως είχε παλαιότερα υποτεθεί⁶³.

1.2.2. Δημόσιος βίος και θεσμοί.

— *-αγόρας* και *-άγορος* (<ἀγορεύω <ἀγορά): Έσλαγόρας α.⁶⁴, Όνασαγόρας α.⁶⁵, Κληταγόρος α.⁶⁶.

— *Δαμο/-δαμος*⁶⁷: Δαμότημος α.⁶⁸, Πρασίδα[μος] α.⁶⁹, Όνασίδαμος α.⁷⁰.

— (*F*)*αναξ/-Fάναξ* και θ. *-Fάνασσα*: ΤασιFάναξ α.⁷¹, ΌνασιFάναξ α.⁷², ΤιμοFάνασσα θ.⁷³.

⁵⁵ *DELG* λ. *στάσις*.

⁵⁶ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 34a.

⁵⁷ Μάριον, νομίσματα του βασιλέως Στασιόικου Α', που πιθανώς ανήλθε στο θρόνο του Μαρίου μετά το 449 π.Χ., *ICS* αρ. 169.

⁵⁸ Γόλγοι, βάση αναθήματος πιθανώς του Ε'/Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 278.

⁵⁹ Το όνομα του βασιλέως του Ιθαλίου την περίοδο 478-470 π.Χ., περίοδο κατά την οποία πιθανότατα χρονολογείται η πινακίδα με την καταγραφή δωρεάς προς τον γιατρό Ονασίλουν και την οικογένειά του, *ICS* αρ. 217 A2.

⁶⁰ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 14.

⁶¹ Άβυδος, χαράγματα σε άγαλμα, πιθανώς του πρώτου τετάρτου του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 397.

⁶² Άβυδος, χαράγματα στο ναό του Seti Α', πιθανώς του πρώτου τετάρτου του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 380.

⁶³ MASSON, O., «Légendes monétaires syllabiques à Chypre», *Verbum* 3, 1994, 259-261 (=MASSON, O., *Onomastica Graeca Selecta*, Dobias, C.; Dubois, L. [επιμ.], III, Genève 2000, 192-194).

⁶⁴ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 17.

⁶⁵ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 40.

⁶⁶ Άβυδος, χαράγματα στο ναό του Seti Α', πιθανώς του πρώτου τετάρτου του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 374.

⁶⁷ Από τις σπάνιες, έμμεσες, μαρτυρίες για τον όρο δᾶμος στην Κύπρο.

⁶⁸ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 3.

⁶⁹ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 34 με αφομοίωση ks>ss.

⁷⁰ Μάριον, επιτύμβιο του Ε' πιθανώς αι. π.Χ. ή παλαιότερο, *ICS* αρ. 97.

⁷¹ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 37 με αφομοίωση ks>ss.

⁷² Μάριον, επιτύμβιο πιθανώς του Ε' αι. π.Χ. ή παλαιότερο, *ICS* αρ. 163.

⁷³ Μάριον, επιτύμβιο του Στ' - Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 144.

1.2.3. *Υγεία* (κυριολεκτικώς ή μεταφορικώς «αποκατάσταση»), *επιβίωση*.

— Ἄκεστο- ή Ἄκεσ- (*ἀκεστός* < *ἀκέομαι* «θεραπεύω»⁷⁴, «αποκαθιστώ» < *ἄκος* «αντίδοτο»). Τα σύνθετα αυτά είναι δύο ειδών⁷⁵: είτε τύπου *ἀκεσώδυνος* (= αυτός που καταπραΰνει τους πόνους), με μεταφορά της ενεργείας από το α' στο β' συνθετικό, όπως, κατά τη γνώμη μου, συμβαίνει στα σύνθετα Ἄκεσανδρος α.⁷⁶, Ἄκεστόκυπρος α.⁷⁷, Ἄκεστόδαμος α.⁷⁸ (= αυτός που θεραπεύει, επουλώνει τα τραύματα —κυριολεκτικώς ή μεταφορικώς—, τελικώς αποκαθιστά αυτό που δηλώνεται διά του δευτέρου συνθετικού), είτε με μεταφορά της ενεργείας από το β' στο α' συνθετικό, τύπου *ἀκεσφόρος*, όπως ερμηνεύω π.χ. το Ἄκεστότιμος α.⁷⁹.

— Απηχούν κύριες αξίες της κοινωνίας και τις αγωνίες της κυριολεκτικώς μάλλον τα ονόματα με α' συνθετικό *Ζω(ῤ)ο-/-ζω(ῤ)ος* που προέρχονται από το *ζωφός* «ζωντανός»⁸⁰; *Ζωφόμενις* α.⁸¹, *Ζώχαρις* α.⁸² (*Ζω*- <*Ζωο*- μετά από συναίρεση), *Σωτόζωφος*⁸³. Από τύπο *Ζωσι*- της ίδιας οικογένειας παράγεται το *Ζωσικρέφων* α.⁸⁴.

1.2.4. *Σύνθετα ονόματα που έχουν σχέση με το ιστορικό γίνεσθαι της Κύπρου*. Τα πιο ενδιαφέροντα ίσως ονόματα της ελληνικής κυπριακής ανθρωπωνυμίας είναι τα σύνθετα με α' ή β' συνθετικό το γεωγραφικό *Κυπρο-/-κυπρος*. Πρόκειται για αρσενικά και θηλυκά σύνθετα ανθρωπωνύμια, τύπου *Κυπροθάλης* α.⁸⁵, *Κυπρόθεμις*⁸⁶, *Τιμοκύπρα*

⁷⁴ Παρά την ύπαρξη σε περιοχές εκτός Κύπρου θεοτήτων όπως Ἄκεστώ ή λατρευτικών επιθέτων όπως Απόλλων Ἀκέσιος δεν θεωρώ ότι τα κυπριακά σύνθετα τύπου Ἄκεστότιμος αναφέρονται σε θεωνύμια για τους σημασιολογικούς λόγους που αναφέρονται σε αυτήν την παράγραφο και για τους κοινωνιογλωσσικούς που αναφέρονται στην § 1.2.5.

⁷⁵ DELG λ. ἄκος.

⁷⁶ Χύτροι, αναθηματική επιγραφή του Ε'/Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 241.

⁷⁷ Τσάμπρες Αμμοχώστου, εγχάρακτη επιγραφή σε τάφο προφανώς με το όνομα του νεκρού, Ε'/Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 331c.

⁷⁸ Επιγραφή επί σφραγιδολίθου αγνώστου ακριβούς προελεύσεως, του Στ'/Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 363.

⁷⁹ Μάριον, επιτύμβιο πιθανώς του Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 151.

⁸⁰ DELG λ. ζώω. Για τα ονόματα αυτά βλ. MASSON, O., «Notes d'anthroponymie grecque et asianique», *BN* 8, 1957, 161-167 (= MASSON, O., *Onomastica Graeca Selecta*, DOBIAS, C.; DUBOIS, L. [επιμ.], τ. I-II, Paris 1990, 5-11).

⁸¹ Σφραγιδολίθος ο οποίος χρονολογείται στην περίοδο Ζ' ή Στ' αι. π.Χ., αγνώστου ακριβούς προελεύσεως, πάνω στον οποίο έχει χαραχθεί μεταγενέστερη συλλαβική επιγραφή με το όνομα προφανώς του κατόχου, *ICS* αρ. 354.

⁸² Επιτύμβιο από το Μάριον, του Ε'/Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 154a.

⁸³ Ιδάλιον, επιγραφή με το όνομα του ιδιοκτήτη ή του αναθέτη εργαλείου, *ICS* αρ. 223.

⁸⁴ Σφραγιδολίθος ο οποίος χρονολογείται στην περίοδο 650-550 π.Χ., αγνώστου ακριβούς προελεύσεως, πάνω στον οποίο έχει χαραχθεί μεταγενέστερη συλλαβική επιγραφή με το όνομα προφανώς του κατόχου, *ICS* αρ. 353.

⁸⁵ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 7.

⁸⁶ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 24.

θ.⁸⁷, Ὀνασίκυπρος α.⁸⁸. Αποτελούν μια μεγάλη κατηγορία, ιδιαίτερα κατά τον Στ' και τον Ε' αι. π.Χ. και απαντούν σε όλα τα ελληνόφωνα βασίλεια της Κύπρου. Η χρήση του ίδιου γεωγραφικού ή του αυτοεθωνυμίου ή ενός συνθέτου με αυτά είναι εξαιρετικά σπάνια στην ανθρωπωνυμία μιας περιοχής στον ελληνικό χώρο: επειδή το κύριο όνομα εξ ορισμού έχει διαφοροποιητική σημασία, ένας Θέσσαλος στη Θεσσαλία ή ένας Λάκων στη Λακωνία είναι άνευ νόηματος. Όμως τα ονόματα αυτού του τύπου έχουν εκτός του γεωγραφικού χώρου προελεύσεώς τους πολιτικές (και σπανιότερα θρησκευτικές) υποδηλώσεις και σε επιφανείς οικογένειες μπορεί να δηλώνει π.χ. ιδιαίτερες σχέσεις της οικογένειας με μια πόλι, περιοχή, ή ιερό. Η Κύπρος με τα σύνθετα αυτού του είδους και τα υποκοριστικά τους συνιστά ιδιόμορφη περίπτωση στον ελληνόφωνο χώρο. Κατά τη γνώμη μου αυτά τα ονόματα αποκτούν νόημα μόνο αν υποθέσουμε ότι οι Έλληνες της νήσου τα έφεραν ως ένδειξη ταυτότητας, υποδηλώνοντας έτσι την «ιθαγένεια», ή τουλάχιστον την *αρχαιότητα* έναντι των άλλων φύλων που κατοικούσαν στη νήσο⁸⁹. Την ίδια ένδειξη με την ανθρωπωνυμία παρέχει και η διατήρηση του συλλαβαρίου καθ' όλη τη διαλεκτική περίοδο και η αποκλειστική σύνδεση κυπριακής διαλέκτου και κυπριακού συλλαβαρίου. Για τον λόγο αυτόν ελάχιστα από αυτά τα ανθρωπωνύμια (π.χ. Ἀριστόκυπρος, Τιμόκυπρος, Κυπρής⁹⁰) θα επιβιώσουν κατά την ελληνιστική περίοδο, όταν η εθνική διάκριση και η δήλωση ταυτότητας δεν είχε πλέον νόημα σε ένα αχανές βασίλειο, όπως το πτολεμαϊκό, το οποίο εξ ορισμού περιελάμβανε πολλές εθνότητες που είχαν εξομοιωθεί ή έτειναν σταδιακά να εξομοιωθούν γλωσσικά και πολιτισμικά. Στη φοινικική ανθρωπωνυμία της νήσου δεν απαντούν τέτοιου είδους ονόματα.

1.2.5. *Σύνθετα ονόματα που έχουν σχέση με τη θρησκεία.* Τα θεοφόρα ονόματα με την εξαίρεση εκείνων με α' ή β' συνθετικό τον όρο *θεός*, συνήθως με τον τύπο *Θεο-/θεός* αλλά και *Θιο-/θείας*⁹¹ π.χ. (Θεογένης α.⁹², Θεόφαντος α.⁹³, Θεόφιλος α.⁹⁴, Θεόδωρος

⁸⁷ Μάριον, επιτύμβιο των μέσων του Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 154b.

⁸⁸ Γυαλιά επαρχίας Πάφου, επιτύμβιο του Στ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 175.

⁸⁹ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Α., «Προβλήματα γλώσσας και γραφής στην αρχαία Κύπρο», ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ, Γ. (επιμ. εκδ.), *Άνθη φιλίας. Τιμητικό αφιέρωμα στον Καθηγητή Κωνσταντίνο Μηνά*, Αθήνα 2005, 50-51, 54-55, 58. Ο Β. Καραγιώργης (KARAGEORGHIS, V., «Cyprus», BOARDMAN, J.; HAMMOND, N. G. L. [εκδ.], *The Cambridge Ancient History*², III 3. *The expansion of the Greek World, Eighth to Sixth Centuries B.C.*, Cambridge κλπ., 1982), 66-67 υποθέτει ανάπτυξη ήδη από την αρχαϊκή εποχή έντονης συνείδησης ταυτότητας εκ μέρους των Ελλήνων της νήσου, ως αποτέλεσμα του ανταγωνισμού με τους Φοίνικες.

⁹⁰ Βλ. *LGPV* I, στα λήμματα. Το όνομα Κυπρής (γεν. Κυπρήτος) είναι οζύτονον.

⁹¹ Με στένωση (e>i) προ φωνήεντος και κατά περίπτωση ανάπτυξη συνοδίτη για την αποφυγή χασμωδίας (i>j/-Φ), όπως στα *Πασιθείας*, *Δαμοθείας*. Στο -*θείας* το δεύτερο ιώτα αποδίδει στην εδώ μεταγραφή τον συνοδίτη φθόγγο που δηλώνεται στο συλλαβάριο με συλλαβόγραμμα που αποδίδει [ja].

⁹² Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 23.

⁹³ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 23.

⁹⁴ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 38.

α.⁹⁵, Δαμοθίας α.⁹⁶ και των ανθρωπωνυμίων με πρώτο συνθετικό το θεωνύμιο Ζεύς, τύπου Διφείθεμις α.⁹⁷, Διφείφιλος α.⁹⁸, είναι μάλλον σπάνια στην ελληνόφωνη ανθρωπωνυμία της Κύπρου κατά τη διαλεκτική περίοδο· αντίθετα, θα γνωρίσουν ευρύτετη διάδοση κατά την ελληνιστική και τη ρωμαϊκή εποχή, ως μέρος νέων συρμών στην ανθρωπωνυμία. Αυτό, όπως ορθώς έχει επισημανθεί⁹⁹ δεν σημαίνει ότι η αντίστοιχη λατρεία ήταν άγνωστη στην Κύπρο. Συνδέεται όμως ασφαλώς με παραδόσεις, τάσεις ίσως και περιορισμούς στην τοπική ανθρωπωνυμία. Είναι χαρακτηριστικό για παράδειγμα, ότι στις συλλαβικές επιγραφές της Κύπρου (άρα διαλεκτικές) είναι άγνωστα πριν από την ελληνιστική εποχή¹⁰⁰ τα θεοφόρα ανθρωπωνύμια που παράγονται από το όνομα της κατ' εξοχήν θεότητας της νήσου, της Αφροδίτης. Ίσως στο ανθρωπωνύμιο Τιμοφάνασσα θ.¹⁰¹ το δεύτερο συνθετικό να προέρχεται από το λατρευτικό επίθετο της Αφροδίτης, η οποία αποκαλείται Ἐφάνασσα σε αναθηματικές επιγραφές βασιλέων της Πάφου που είναι και ιερείς της λατρείας της¹⁰². Η πολύ περιορισμένη χρήση θεοφόρων ονομάτων από τον ελληνικό πληθυσμό της Κύπρου μέχρι το τέλος του Δ' αι. π.Χ. αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες διαφορές της ελληνικής με τη σύγχρονη της φοινικική ανθρωπωνυμία, η οποία αποτελείται στη συντριπτική της πλειοψηφία από θεοφόρα σύνθετα.

1.2.6. Τα πατρωνυμικά επίθετα με κατάληξη -ίδας είναι γνωστή κατηγορία και στην Κύπρο επίσης μέχρι τα τέλη του Δ' αι. π.Χ. και αποτελούν επίσης παραδοσιακό στοιχείο της τοπικής ανθρωπωνυμίας. Το μόρφημα προστίθεται πριν από την κατάληξη

⁹⁵ Ἀβυδος, χαράγματα στο ναό του Seti Α', πιθανώς του πρώτου τετάρτου του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 385.

⁹⁶ Karnak, χαράγματα μισθοφόρων (:), χρονολογούμενα στο πρώτο τέταρτο του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 429.

⁹⁷ Ιδάλιον, 478-470 π.Χ., πινακίδα με καταγραφή δωρεάς προς τον γιατρό Ονασίλο και την οικογένειά του, *ICS* αρ. 217 Α 20. Η δοτική στο πρώτο συνθετικό εκφράζει «προέλευση από», δηλ. «η θέμις που δίδεται από τον Δία», σύμφωνα με τη σύνταξη της διαλέκτου, όπου η (εμπρόθετη) δοτική εκφράζει προέλευση ή απόσπαση (λειτουργία αφαιρετικής πτώσεως).

⁹⁸ Αναθηματική επιγραφή επί αγγείου αγνώστου ακριβούς προελεύσεως, 400-325 π.Χ., *ICS* αρ. 327.

⁹⁹ PARKER, R., «Theophoric Names and the History of Greek Religion», HORNBLLOWER, S.; MATTHEWS, E. (εκδ.), *Greek Personal Names. Their Value as Evidence, Proceedings of the British Academy* 104, Oxford 2000, 66.

¹⁰⁰ Βλ. LGPN I στα λήμματα Ἀφροδ-. Το παράδειγμα του Ε'/Δ' αι. π.Χ. που αναφέρεται εκεί στο λ. Ἀφροδίσιος, από τους Χύτρους, είναι όνομα μηνός: βλ. NEUMANN, G., *Kadmos* 2, 1963, 59 (=NEUMANN, G., *Ausgewählte kleine Schriften*, BADALI, E.; NOWICKI, H. ZEILFELDER, S. [επιμ.], Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft 77, Innsbruck 1994, 481).

¹⁰¹ Μάριον, επιτύμβιο του Στ' - Ε' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 144.

¹⁰² *ICS* αρ. 4, 6, 7.

του συνθέτου από το οποίο προέρχεται (Σταφιλ-ίδας α.¹⁰³ <Στασίφιλος, Θεοδοκ-ίδας α.¹⁰⁴ <Θεόδοκος, Διΰσιων-ίδας α.¹⁰⁵ <Διΰσιων), είτε στο πρώτο συνθετικό (Ώνασ-ίδας α.¹⁰⁶ <Ώνασ-+), είτε πριν από την κατάληξη ενός μη συνθέτου ονόματος όπως Ἀρφατίδας < Ἀρφατος¹⁰⁷.

1.3. Τα συντετμημένα ονόματα παράγονται από τα σύνθετα, σημασιολογικώς δε λειτουργούσαν ως υποκοριστικά σε σχέση με τα σύνθετα· εξεφράζαν σε αρκετές περιπτώσεις την οικογενειακή σχέση, με τον υιό να φέρει όνομα υποκοριστικό του ονόματος του πατρός: π.χ. αναφέρεται ένας Τῖμος Τιμαγόρου (*ICS* αρ. 126), ένας Ώνασίλος Ώνασιθάλεος (*ICS* αρ. 339), ένας Ώνασίλος Ώνασικρέτεος (*ICS* αρ. 81), ο βασιλεύς Στᾶσις Στασιφίλιδας (*Kouklia* αρ. 2)· σπανιότερα, ο πατέρας φέρει το υποκοριστικό, αλλά δεν γνωρίζουμε ποια ήταν η σχέση αυτού του τελευταίου με το δικό του πατρωνυμικό: Δαμοθίας Δάμωφος (*ICS* αρ. 429). Στην Κύπρο αυτά τα ονόματα απαντούν συνήθως ως τα τέλη της διαλεκτικής περιόδου επίσης και sporadικά αργότερα, τα δευτερόκλιτα κυρίως.

1.3.1. Από απόψεως σχηματισμού, στα συντετμημένα ονόματα της Κύπρου, όπως σε όλον τον ελληνόφωνο χώρο προστίθεται στο α' συνθετικό ένα υποκοριστικό μόρφημα (Ώνασ-ίλα θ.¹⁰⁸, Φαυσ-ίλος α.¹⁰⁹, ΦαF-ώτας α.¹¹⁰), είτε μια κατάληξη πρώτης (-ας), δευτέρας (-ος) είτε τρίτης κλίσεως (-ως, -ις, -ᾱς), η οποία προστίθεται επίσης στο α' συνθετικό: ΖωF-ίας¹¹¹, Ώνάσ-ας¹¹², Ών-ᾱς¹¹³, Δᾱμ-ος α.¹¹⁴, Δᾱμ-ως/-ωFος α.¹¹⁵,

¹⁰³ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 2. Ο βασιλεύς Στᾶσις είναι υιός του Στασιφίλου. Τα περισσότερα από τα υπόλοιπα ονόματα μοιάζουν να ανήκουν σε ανθρώπους εκτός των βασιλικών οίκων.

¹⁰⁴ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 43.

¹⁰⁵ Δρύμου, Ε'/Δ' αι. π.Χ., επιτύμβιο, *ICS* αρ. 84.

¹⁰⁶ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 7.

¹⁰⁷ Πάφος, αναθηματική επιγραφή του Στ' - Ε' π.Χ., *Rantidi* 89-91, *Appendix* αρ. 1.

¹⁰⁸ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 9.

¹⁰⁹ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 4.

¹¹⁰ Πάφος-Κούκλια, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 39.

¹¹¹ Μάριον, επιτύμβιο χρονολογούμενο στο πρώτο τέταρτο του Δ' αι. π.Χ., *ICS* (*Addenda Nova*), 411, αρ. 167ο, ΡΟΓΙΑΤΖΙ 2003, 175, αρ. 86.

¹¹² Πάφος, αναθηματική επιγραφή του Στ' - Ε' π.Χ., *Rantidi* 89-91, *Appendix* αρ. 1. Γενική Ὠνάσαντος. Τα πρωτόκλιτα υποκοριστικά τύπου Ὠνασ-ᾱς/-ᾱ είναι, όπου μπορούμε να κρίνουμε, μεταγενέστερα.

¹¹³ Συντετμημένο όνομα του προηγούμενου, τριτόκλιτο. Σόλοι, αναθηματική επιγραφή Ε'/Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 210.

¹¹⁴ Πάφος-Ραντίδι, Στ' αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Rantidi* αρ. 10.

¹¹⁵ Karnak, χαράγματα του πρώτου τετάρτου του Δ' αι. π.Χ., *ICS* αρ. 429.

Φίλ-ως α.¹¹⁶, Στᾶσ-ις α.¹¹⁷, Ὕνασ-ις α.¹¹⁸, Ὕνασ-ίας α.¹¹⁹. Μαρτυρούνται ορισμένα παραδείγματα συντετμημένου ονόματος όπου η κατάληξη του υποκοριστικού προστίθεται στο συντετμημένο δεύτερο συνθετικό, τύπου Ὕνάσαγ-ος < Ὕνασαγ-όρας, Ἀρίσταγ-ος < Ἀρισταγόρας¹²⁰.

1.4. *Διατήρηση της οικογενειακής παράδοσης.* Η σημασία της παράδοσης στα ονόματα μιας οικογενείας μοιάζει μεγάλη, αν κρίνουμε από τη συχνότητα μερικής ή πλήρους ομωνυμίας πατρός και υιού, πατρός και θυγατρός, στους βασιλικούς οίκους όπως και εκτός αυτών. Από τα πολλά παραδείγματα θα αναφέρουμε ορισμένα από όλη την Κύπρο, από την αρχαϊκή και την κλασική περίοδο: ὁ Πινυταγόρω τῷ Πινυτοτίμω (*ICS* αρ. 403), Εὐδάμω τῷ Εὐμίλῳ (*ICS* αρ. 340), Τιμοκύπρας Ὕνασικύπρω (*ICS* αρ. 175), Θεόδωρος Θεοτίμου (*ICS* αρ. 88), Ζωτίμω Ζωτίμω (*ICS* αρ. 199). Αντίθετα από τη φοινικική ανθρωπωνυμία όπου η διατήρηση της οικογενειακής παράδοσης εκφράζεται από την κλασική περίοδο και εξής με αναφορά του γενεαλογικού δέντρου μέχρι και τετάρτης ή και έκτης γενεάς, στην ελληνική ανθρωπωνυμία η γενεαλογία εκφράζεται συνήθως με το πατρώνυμο, ή σπανιότερα με το όνομα του πάππου ή, ακόμα σπανιότερα, του προπάππου.

1.5. Όλα σχεδόν τα τυπικά κυπριακά ονόματα θα εγκαταλειφθούν σταδιακά από τις αρχές του Γ΄ αι. π.Χ. και εξής, δηλαδή μετά την ενσωμάτωση της Κύπρου στο βασίλειο των Πτολεμαίων και τη διάδοση της Κοινής· ορισμένα από αυτά τα ονόματα ήταν συνδεδεμένα με την κυπριακή διάλεκτο φωνολογικώς, και μορφολογικώς, με τα ιστορικά και κοινωνικά συμφραζόμενα της νήσου σημασιολογικώς και πραγματολογικώς¹²¹. Με τη διάδοση της Κοινής υποχώρησε και αυτό το εξ ορισμού γλωσσικό σχυρό κάθε τοπικής παράδοσης, τα χαρακτηριστικά τοπικά ανθρωπωνύμια.

¹¹⁶ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 45.

¹¹⁷ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 2.

¹¹⁸ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 28.

¹¹⁹ Πάφος-Κούκλια, Στ΄ αι. π.Χ., αναθηματική επιγραφή, *Kouklia* αρ. 8.

¹²⁰ MASSON, O., «Variétés chypriotes syllabiques», *MH* 47, 1990, 145 (= MASSON 2000, ό.π. [ανωτ. σημ. 63], 104).

¹²¹ Πρβλ. MORPURGO DAVIES, ό.π., 34 σημ. 40.

